

27 Haziran 1829 tarihinde Ruslar tarafından işgal edilen Aşkale, 14 Eylül 1829' da imzalanan Edirne Muahadesi ile Rus işgalinden kurtarılmış, 1877 – 1878 Osmanlı – Rus Harbi'nde (93 Harbi) Ruslar tarafından ikinci kez işgal edilmiştir. Bu işgal sırasında Aşkale'deki kömür yataklarına önem veren Ruslar, şoseden Yeniköy'e kadar demir yolu inşa etmişlerdir. Halkın "Darhat" dediği dakovil yolunun, aslında hem ulaşım, hem de Kükürtlü kömürünün nakli için inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Aşkale, I. Dünya Savaşı sırasında 16 Şubat 1916'da, Ruslar tarafından yeniden işgal edilmiş, ancak 1917 yılında Rusya'da çıkan Bolşevik İhtilali nedeniyle, Rus birlikleri yerlerini dörtyüz kadar eli silahlı Ermeni çetesine bırakarak çekilmişlerdir. Tarihin talihsizliğinin yaşandığı bu dönemde Aşkale, tarihinin en karanlık günlerini Ermeni zulmü ile yaşamıştır. Ermeniler çirkin yüzlerini Aşkale yerli halkı üzerinde yapmış olduğu akıl almaz zulüm ve işkencelerle göstermiş, barbarlıklarını tarih sahnesine bir kez daha yansıtmışlardır. Bu karanlık günler, Kazım Karabekir komutasındaki düzenli ordunun taarruzuna milis güçlerinin de katılımıyla sona ermiş, 3 Mart 1918' de Aşkale işgalcilerden kurtarılmış ve asli sahiplerinin eline geçmiştir.

Milli Devlet'in kuruluşu aşamasında, toplanan milli kongrelerde Aşkale delegeleri aktif rol oynamıştır. Bu arada Erzurum Kongresi için teşrif eden Mustafa Kemal Paşa'nın, 3 Temmuz 1919'da Aşkale'den geçişini ve Ülkenin 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet yönetimine girişini coşku ile yaşayan Aşkaleli'ler, daha sonra Mustafa Kemal Paşa'nın Reis-i cumhur sıfatıyla, Eylül 1924 sonunda Aşkale yöresinden Yeniköy yolunu kullanarak Hasankale'deki deprem bölgesine gidişini mutlu bir anı olarak tarihlerine kaydetmişlerdir.

Aşkale, 1923'de Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yapılan mülki taksimatta nahiye olarak, o zamanlarda Erzurum iline bağlı olan Tercan ilçesine bağlı iken, 1935 yılında Tercan ilçesinin Erzincan iline bağlanması üzerine, yine nahiye olarak Erzurum merkezine bağlanmıştır.

Atatürk'ün son zamanlarında Aşkale'de mutlu bir hadise daha yaşanmış ve bu güne kadar hüküm süren çeşitli devletler zamanında köy ve nahiye konumunda olan Aşkale, 1937 de kaza olmuştur.